

РОЗСВІТ

Часопись полонених
громади „Самостійна Україна“.

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна одного примірника 2 пф.)
На місяць в таборі . . . 20 пф.
„ „ поза табором . . . 30 „
„ півроку в таборі 1 м. 20 пф.
„ „ поза табор. 1 „ 80 „
„ рік в таборі . . . 2 „ — „
„ „ поза табором 3 „ — „

А Д Р Е С А:

Ukrainisches
Sekretariat
in Rastatt (Baden).

(Комітет видавництва).

Видає: Видавництво „Український Рух“.

Виходить два рази на тиждень.

Раштат, 28 лютого 1917.

В осени біжучого року кінчить ся сесія (час, коли засідає парламент) четвертої Державної Думи. Приближуєть ся момент виборів, той момент, який має незвичайну вагу в тих державах, де парламент має вплив на хід державного механізму.

В Росії парламент не грає такої значної ролі в державному життю, як це мусило би бути, але всетаки через нього зявляєть ся можливість бодай невеликій скількості дійсних заступників народних інтересів звернути увагу населення на ті злочини, які творить його правительство зі своїм чиновництвом, які кривди воно чинить своїм правленим, як провадить воно державну господарку, звідки побирає головні доходи держави і як їх зуживає. Парламент російський не має змоги перевести необхідні для держави закони, але за те хоч має змогу через свої промови в Думі подати до відомости горожан, якими законами мала би правити ся держава.

З огляду на це ми мусимо всетаки в достаточній мірі зістановити ся над тим важним моментом, яким є кінець парламентської сесії, і над можливістю нових виборів.

Кінець сесії четвертої Державної Думи припадає (що напевно можна сказати) підчас війни, під ту хвилю, коли кільканацять мільйонів російських горожан одягнено в воєнні мундури і призвано для військової служби на фронті, або внутрі країни. Кільканацять мільйонів робітників цим самим, після російських законів, яко військові люди, можуть бути позбавлені права приймати участь в виборах.

В державних законах не предвиділа ся така можливість, не предвидів ся такий склад обставин, і тепер виникає питання про те, як бути з парламентом.

Розв'язання цього питання припадає на долю не лишень російській державі, але воно є загальним для всіх тих держав, які втягнені в теперішню війну.

Деякі покінчили з ним в той спосіб, що продовжили уповноваження членів існуючого парламенту до кінця війни. Інші із держав стоять перед розв'язанням цього питання. Стоїть воно на черзі і в Росії. Безумовно, що самий раціональний і бажаний спосіб розв'язання цього питання для Росії, узглядняючи її обставини підчас війни, є також продовження уповноважень четвертої Думи до кінця війни. Ми не хочемо цим сказати, що четверта Дума грає якусь виключну роллю, але всетаки вона є ліпшою, чим та, якої можна сподівати ся підчас війни. Ми звертаємо увагу на те, що при воєнному положенню не можливе правильне переведення виборів, що цим самим спричинила ся би страшна кривда тій кільканацять мільйоновій кількості російських горожан, які знаходять ся при війську і які не мали би змоги ані бути вибраними, ані голосувати за того, чи іншого кандидата. Ми звертаємо увагу на те, який мав би бути цей парламент, хто ввійшов би в склад Думи: вся та армія повіства й чиновництва, яка завжди була на службі в правительстві і якій були й є чужими народні інтереси.

Але зівсім інакше відноситься до цього питання уряд. Він вже підготовлює ґрунт до пе-

реведення виборів до п'ятої Державної Думи. Як подає „Новос Время“, уряд висловлюєть ся за необхідність в усякім разі перевести вибори до п'ятої Думи в осени біжучого року. Він вважає це не лишень необхідним, але навіть трактує його як бажання самого парламенту, опираючись на те, що рік тому назад з трибуни Державної Думи робили ся закиди урядові за те, що він не призначив доповнюючих виборів на трицять чотири вакантних місця. Отже, наколи можливі доповнюючі вибори, то можливі також і повні. Такі думки уряду. Чому уряд так приспішує з виборами до парламенту, чому він висловлюєть ся проти продовження уповноважень членів теперішнього парламенту? Про це довідуємо ся із висловів тих же самих правлячих кругів, а іменно: уряд каже, що продовження уповноважень теперішнього складу Думи може звязати правительство в його діяльності, що таким продовженням уряд поставив би себе в утруднене положення, бо вже й тепер помічаєть ся, що деякі думські фракції стають на перешкоді правительству тим, що загострюють відносини поміж ним та Думою.

Отже, як бачимо, правительство не може помирити ся і з цим в більшості „благонаміреним“ складом Думи. Воно почуває невпевність свого положення і хоче мати таку Думу, яка згодила ся би перебрати на себе відповідальність за всі ті переступства, які правительством вчинило підчас цієї війни, і в першій мірі за саме найстрашніше переступство — втягнення народу в цю криваву, страшну по своїм жертвам і непотрібну війну. Воно бачить, що його заміри скріпити себе удачною війною розлетіли ся, воно бачить також, що в своїй злочинній діяльності зайшло задалеко і тепер, шукаючи виходу, хоче скористати ся моментом для скликання як більш найпевнішої Думи. Така Дума потрібна правительству не лишень тепер, підчас війни, але також і по війні, поки схвилювані маси не заспокоять ся.

Чи вдасть ся цей замір урядові, наразі неможливо сказати, стоячи далеко від дійсних теперішніх обставин російських. Уряд має це передати на рішення парламенту. Можливо, що в теперішнім складі Думи знайдеть ся багато членів, які більш думають про чиновницькі посади, чим про народні інтереси, і приймуть пропозиції правительства, але можна з певністю сказати, що ті мільйони горожан, які повернуть по війні, не признають п'яту Думу за своє представництво і вмісті з тисячами інших домагань поставлять також і домагання дійсного народного представництва.

До сплячих.

О, замовчіть! не люди ви, а трупи.
Живі, але бездушні ви,
Бо з дитинства і до могили
Готові все ходять в ярмі.

О, не кажіть! за вас ніхто не дбає,
Для вас життя нема ніде...
Вас, ваші рідні батьки і діти
І край весь рідний проклене!..

Що? що, скажіть, для краю ви зробили?
Яке добро йому ви принесли?..
Ах! ви покірливо в ярмі лише ходили
І зараз є покірні раби...

Тепер, тепер, коли усе устало,
І за свободу бити ся іде—
Ви, всі в провалля темні поховались
І щастя та весни ждете.

Тож замовчіть!.. Не люди ви, а трупи
Живі, але бездушні ви,
Бо з дитинства і до могили
Готові все ходять в ярмі!..

М. Чалий.

Із широкого світа.

Приятель боїть ся приятеля.

Антан має службу, котра розносить всі її вісти по світі. Розносить вісти так, як антанови того треба. Служка називає себе телеграфічним Бюром Райтера. Центральна того бюро є в Лондоні. Розумієть ся, що Бюро Райтера, коли воно є в Лондоні, розносить вісти не так, як того треба всім членам антану а так, як хоче того Англія. Досі нарікали лише нестральні держави на ту службу, бо вона приносила їм все неправдиві вісти. Центральні Держави не жалували ся на Райтера, бо чого вони могли вимагати від ворога? Їм було лише жаль Америки, що Америка все має неправдиві вісти про війну, бо Райтер все брехливо інформував американські газети. Але це все ще стара історія.

Аж 15. лютого 1917. перший раз почув ся голос скарги від приятеля Англії. Іменно італійський дневник „Маттіно“ почав ляяти Райтера і Англію, що вони не дають світових правдивих вісток.

І не то світові а такі своїм приятелям не кажуть всього. „Маттіно“ скаржило ся, що Райтер перекидає публичні документи і т. д.

Вкінці швайцарський „Фатерланд“ із 20. лютого 1917. подає, що Райтер, передаючи промову англійського лорда Бересфорда, промовчав ось які слова:

„...Однаковож маємо до діла із дуже важним часом. В звязку із згаданими мною стратами в кораблях мусимо застановити ся над тим, як прогудувати ся. Наколи би Німеччина так не мала що їсти, як то вона хоче з нами зробити від цвітня до червня сего року, то ми були би свідками найбільшої голодової нужди, якої ще світ не бачив. Живна на збіжжя були слабі. Через те ми мусимо випрацювати як найстаранніший плян на будучність, щоби прогудувати наш власний нарід“.

А як хитро сказане: „Наколи би Німеччина так не мала що їсти...“ і т. д. „то ми були би свідками найбільшої голодової нужди, якої ще світ не бачив;“—іншими словами: я не кажу вам просто, що в нас буде голод, але кажу, що як би те було в Німеччині, то був би голод, якого ще світ не бачив.

От що заболіло Італійця. Англія держить своїх союзників на шнурочку і затаює перед ними те, що є в неї в дома. Приятелі думають, що Англія лев; поборе ся й за них. А тут показує ся, що лев може згинутися до голоду. А що стане ся тоді з приятелями? Гарні вигляди для них;—нема що казати.

Коли Англія так старанно промовчує те, що в її законодавчих тілах говорить ся, то видно, що ті німецькі підводні судна не що будь, а певно виконають своє завдання.

І хто знає,

чи Іспанець Салаяверія не був добре поінформований про той стан Англії, коли він пише 18. лютого 1917. в іспанській часописі „А Б Ц“:

„Хоть сьогодні ще нічого позитивного не можна сказати, то ми віримо, що мир є ближший, чим того можна доглянути ся в нотах поодиноких кабінетів“.

І той самий Салаяверія радить не думати вже про те, до котрої воюючої партії має схилити ся Іспанія, а каже вже думати, з ким має тримати ся Іспанія по війні.

Коли ж в Англії так журять ся, а Іспанці вже й мир пророкують, то можливо, що ми справді маємо пережити таку катастрофу, якої ще світ не бачив. Ту катастрофу малює швайцарський „Баслер Анцайгер“ із 14. лютого 1917. ще страшніше.

Він вказує на те, що Англії грозить не лише голод але ще й те, що Англія є відтята від своєї армії. Англія вислала армію до Франції, а в дома лишила ся така резерва, яка не була би в силі боронити краю. А англійська фльота не має значіння тоді, коли всі дороги заложені мінами; її просто небезпечно рухати ся з портів. Цікаво подумати, що робила би Англія в случаю висадки німецьких військ на її береги, коли армія не в дома?

В той важкий час для Англії

Росія грає ся снами

про те, що то буде тоді, коли вона побідить. „Кієвлянин“ з 2. лютого 1917. снить про те, як то гарно буде тоді, коли вже Константинополь і Дарданелі будуть власністю Росії. „Тоді,— каже „Кієвлянин“—ми з Італією заключимо торговельний договір і Середземне море буде наше. Наші кораблі будуть заїжджати до адрійських портів, бо всі береги Адриатику по оба боки будуть італійськими“.

І Росія снить те в той час, коли Англія замкнена, коли армія Сарайла відрізана від світа підводними суднами і болгарськими військами на Балкані, снить тоді, коли Італія навіть не може післати їди дружній армії на Балкан.

Росія взагалі не здає собі справи із того, що висить над її союзниками а рівночасно й над нею, коли вона в той поважний час продовжує свою

звірецьку практику

мучення невинних людей,—тую практику, яку вона робила і в мирні часи. Ось на 23. січня 1917. одеський воєнний суд засудив на

чотири роки каторжних робіт

цілий виділ товариства „Просвіти“ із Катеринослава.

А що вони були винні!?

Були винні в тому, що не кого іншого, а як раз їх вибрало товариство старшиною,—були винні тим, що вони мали бібліотеку,—були винні тим, що нарід читав книжки,—були винні тим, що вони були взагалі освіченими людьми.

В робітничім кварталі.

образок 2.

Чорні, брудні, в одежі наскрізь пропитаній потом та олією, заспаними худими лицами вони були завжди першими покупцями пекаря Кузьми Холодного. Починає лише на світ благословляти ся, як вони вже з торбинками в руках добивають ся до дверей пекарні. І Кузьма перемагає солодкий передвільний сон, встає і відчиняє. Дістає з полицки ситний хліб, ріже і кладе на вагу по фунтові на кожного. Уже від довшого часу знає він, що ніхто з них не бере більше, йдучи на роботу. Зваживши, кладе кождому в торбину його порцію, а в душу живе слово. А потім всю дорогу до заводу Кузьмине слово не дає їм спокою. Воно розпалює їх серця, біллю відбиваєть ся в душах, зве до боротьби, до кращого життя. В не освіжених ще від тяжкого сну головах гуляють буйні фантазії про рівенство, братерство, любов, справедливий розклад і нагороду за працю і т. п.

Жінки не потребували би лишати дитий та бігати на поденщину, діти вчили би ся в школі, а вони замість одного фунта мали би змогу купувати у Кузьми два, так тяжко запрацьованого хліба. І цілий день під гамір машин та ріжних станків кинуте Кузьмою слово свердлом вертіло їх голови. В свято вони нишком оден від другого приходили до Кузьми, щоби довше побалакати. Тоді й Кузьма мав більше вільного часу, радо і довго говорив, давав поради, а частенько не величкими грошевими су-

Найбільше був винен член „Просвіти“ Романченко, бо він ще був председателем каси хорих і, можливо, не лише здорових але й хорих потішав книжочкою, оповіданнями, віршами.

На чолі Росії стоять такі люди, які явно-славно вбивають сьвященника. І ті передові люди не йдуть на каторжні роботи а виїжджають на свої дачі в Крим. А ті люди, що не вбивали, ні!—а вливали ще нове життя в темні зболілі душі замученого народу,—ті люди йдуть на каторжні роботи. О,—яка ж іронія! Здасть ся й сам чорт не придумав би більше болючої, більше злобної,—як те змогли придумати тверді лоби надщадків північних монголів!

І кажуть атеїсти,

що нема пекла. А глянь он там на північ! Се не тюрма народів а пекло,—пекло, що й сам бельзибуб не вигідає страшнішого!

Ні! мира на сьвітї так довго не буде, доки буде на землі тюрма, карорга і—Росія.

(*)

ДІТЯМ ВОЛИНСЬКИХ ШКІЛ.

Діти милі, діти милі
 Рожеві квіти
 Не багато вам лишилось
 Дома сиротіти.
 Скоро може, скоро дітки
 Гармати затихнуть,
 Скоро може, мої милі,
 Батьки домів прийдуть!
 Терпїть дітки, терпїть милі
 Поки сю недолю,
 Не дармуйте, а ходїте
 Учатись у школу.
 Бо ця школа, мої квіти
 Як рідная мати
 Буде вас, соколинятко,
 Добру научати!
 В неї ви, мої кохані,
 Всю правду найдете,
 І тим самим своему краю
 Добро принесете.
 Бо в тій школі рідна мова,
 В ній ваша відрада,—
 Учите ся, дітки милі
 Вам Україна рада!..

М. Чалий.

Дещо про конституцію.

(Закінченне).

З огляду на те, що в нашій часописі уже раніше поміщували ся статі про виборче право, парламент і др., які цілком торкали ся взятої мною теми, то свій короткий нарис про конституцію думаю закінчити кількома словами і про свободу друку.

Найважнішим і сильним оружьем в руках народа є преса.

Але преса свободна від правительственной цензури.

Право на свободу друку вичерпуєть ся з тих самих мотивів, з того самого погляду, з якого трактуєть ся право на мітінги.

Наколи кожний свободний горожанин в конституційній державі має право говорити про що йому хочеть ся, то також своїми думками може обмінювати ся ще з більшим числом людей, як на мітінгах, а то через свободу друку.

Не тільки в конституційних державах користуєть ся нарід мітінгами проти правительства, але бореть ся, критикує діяльність правительства, домагаєть ся нових реформ і т. д. через часопись.

Преса то є сильне оружје. Мільйони народу в певний час знають через часопись о тім, що стало ся в державі, знають, які хиби зробили їх представники в парламенті, знають про проєкти нових реформ, наряду з цим читають статі за і проти реформи і т. д.

Через часопись розповсюджують ся ріжні науки, новини, одним словом все, що появить ся в світї.

Критика правительства або поодиноких членів через пресу уважаєть ся самою необхідною річю.

Критика народа служить великою помощю для правительства, котре підчас не може орієнтувати ся в де яких справах. І в такому разі уряд пильно приглядаєть ся до того, що пише нарід, як нарід задивляєть ся на таку справу.

Зі всіх європейських держав одна архаїчна Росія зі своєю куюцо конституцією не поділяє погляду і не узнає права свободного друку.

Критика російського правительства уважаєть ся не допустимою. Пануючий абсолютизм (при конституції?) зі своїми бюрократичними традиціями не може погодити ся, щоби російський горожанин підняв свободно голос проти кривд, які віками терпить від свого уряду.

Без свободної преси не може існувати ні жадна конституційна держава, так як свобода друку є першим услівем, щоби заставити гарно працювати законодавчі інституції, а тим самим заставити працювати представників народа в парламенті, котрі мусять робити так, як того бажає нарід, бо представники цілковито залежать від народа.

Не може абсолютно депутат працювати в парламенті, випрацювати закони, вводити нові реформи, наколи преса буде мовчати. Що може говорити депутат в парламенті, коли він не буде знати бажання народа. Заборона свободної преси позбавляє парламент в його діяльності. Бо що ж властиво є парламент?

Парламент є лише інституція, котра виконує бажання народа, і ті бажання можна знати лише через пресу.

Свобідна преса, правда, могла бизле використовувати своє право, наприклад: наводити ріжні поклеси на окремі особи, нарушувати права, друкувати річи, які йдуть проти нравственного почуття і т. д. то, безумовно, така преса мусять підлягати цензурі.

мами піддержував того або іншого в його не вибагливім робітничім життю.

Так минали роки

Аж нарешті побачив Кузьма Холодний, що слова його не пропали даром. Посіяні ним в душу робітників зерна розвивали ся, росли і тепер зацвіли буйними червоними квітами.

Робітники застрайкували. З обуреннем і погрозою поморити голодом стрінула адміністрація заводу страйк. Не згодила ся на жадні уступки. Та загартовані і піддержувані Кузьмою робітники стояли твердо. Височезна труба не випускала вже чорних клубів диму, не рухали ся машини, в означений час не гудів гудок—завод став. Відношення між противними сторонами що далі то гострішало. Страйк тягнув ся місяць, другий... а кінця йому ніхто не передбачав. Здавало ся, що кожна сторона рішила в кінець зруйнувати себе або не уступати противній, бодай уже з гордоців.

Як і раніше, приходили робітники до пекарні за хлібом, діставши свою порцію, хоч ніхто з них не мав уже давно й щербатого шага. І тепер важив Кузьма хліб і клав у торбину, а в душу сїяв слово піддержки, надії і віри в своє право і свої сили.

Минали місяці, а страйк тягнув ся далі. Одного ранку, прийшовши за хлібом, робітники дістали від Кузьми одні лише співчуваючі теплі слова. Полиці були порожні. Так необхідний хліб скінчив ся, і робітники вернули домів з порожними торбинами. Проте ніхто не нарікав, ніхто не промовив і слова зневіри. Не нарікав і Кузьма, хоч на його долю припало найбільше страждань.

З заціпленими зубами всі вони одностайно рішили поморити себе голодом, або здобути бажане. Робітнича оселя здавала ся вимерлою.

Сиділи по хатах, мучили ся від голоду і чекали.

Наближала ся весна.

Заготовлені по заводі машини до оброблення землі були розібрані. Потребувало ся ще, але не було заготовлених. Тоді володар заводу побачив перед собою страшну руїну, крах, зкорив ся перед справедливими бажаннями робітників і пішов на уступки. Завод почав працювати. Знов з труби видїтав дим чорними клубками, зарухали ся машини, і в певний час гудок кликав працюючих до спочинку. Знову як і перше в переддосвітну годину заспані робітники зігнувши від раннього засипа спїшили до заводу.

Не добивали ся вже до пекарні Кузьми Холодного. Його не було вже між ними.

В часи страйку його хлібом держала ся ціла робітнича оселя, і це зруйнувало його. За довги продано було його майно, а місцева адміністрація заборонила йому проживати тут. Від тоді ніхто не бачив Кузьми.

Жінки казали, що в останні часи страйку, збираючи за містом в степу коріння на страву, вони бачили високого худого чоловіка з торбиною за плечима і опущеною вниз головою, котрий широкими кроками віддаляв ся від міста і скрив ся в туманній далечі. Причїм запевняли, що чоловік цей був подібний до Кузьми Холодного.

Пашом.

Але вся інша преса, котра не нарушує прав, а публікує і виявляє негарні речі, які звернені проти народу, критикує діяльність міністрів, урядників, проєктує нові реформи, то така преса безумовно повинна мати свободу.

У Сполучених Державах преса має найбільшу свободу.

Наскрізь комерційна Америка і на пресу дивиться ся, як на комерційну справу. Видавати часопис може хто тільки забажає, і тому в Америці виходить найбільше часописів.

Отже одним із головних чинників в конституційних державах є преса.

Преса дає життю в державі, преса вказує дорогу, по котрій повинен йти нарід, преса броне право горожан перед правительством, заставляє правительство працювати для народу і, накінець, свободна преса об'єднує ціле населення в державі одною думкою, одним багатством.

3 РОСІЇ.

Вістки, які редакція „Розвіту“ подає у відділі під цим назвиськом, взяті з великої російської часописі „Новое Время“.

Редакція нашої часописи одержує „Новое Время“ і тому має можливість подавати своїм читачам цікаві вістки з безпосереднього джерела.

Відповідальність за дійсність звісток редакція „Розвіту“ складає на „Новое Время“, а ті замітки, котрі вона додає від себе, будуть помічені ся окремо.

Ми позволимо собі коротенько познайомити наших читачів з напрямком часописи „Новое Время“.

„Новое Время“ одна з найбільших російських часописів. Виходить у Петербурзі. Це наполовину правительственна часопись, що має на меті не критикувати уряд, але лише робить в лагідний спосіб вказівки на ті помилки, котрі не хотіючи, як думає „Новое Время“, робить уряд.

Отже ця часопись стоїть на боці інтересів уряду, чиновництва та поміщиків. Тим більше цікаво замічати, як, не дивлячись на всю обережність, з якою „Новое Время“ підходить до внутрішнього російського життя, воно всетаки не може утримати ся від критики. Це яскраво вказує, як багато дає до критики сучасне внутрішнє життя Росії.

„ПРОДОВОЛЬСТВЕННАЯ АНАРХИЯ“.

„Новое Время“ від 23. січня подає цікаву історію „продовольствія“ Оренбурзької губернії. Перекладаємо це місто без змін.

В Оренбурзі є п'ять ріжних уповноважених від міста Оренбурга, від губернії, від повіту, від залізничної та ще, Бог зна, від чого.

Кожний з уповноважених має за свій святий обов'язок підставити ногу другому. Так уповноважений від повіту не дає хліба уповноваженому від губернії, цей останній в свою чергу забирає хліб, що закупив уповноважений від повіту, уповноважений від залізничної перевозить лише свій хліб та відмовляється перевозити хліб губерньського та повітового уповноважених.

Населення цілої губернії має приємну можливість бачити цю цікаву боротьбу п'ятих своїх уповноважених, але абсолютно не має можливости купити хліба до обіду.

Але це ще не все.

Закордонний воріт, в образі уповноваженого від Туркестанської області помітив нерозбириху та смугу, що завела ся у сусідній державі, себто в Оренбурзькій губернії, вдарив ворога ззаду, успів закупити увесь хліб та вивезти його до Туркестану. Наслідком цього було те, що п'ять уповноважених Оренбурзької губернії сидять без діла, але з удержанням, суточними та ін., а населення сидить без хліба та без удержання.

Приємна рівновага.

Теж саме в Києві. Як передає „Новое Время“ від 29. січня, Київський комітет купецького товариства подає скаргу міністрові внутрішніх справ на діяльність Полтавського уповноваженого д. Гриневича. Д. Гриневич захопив (реквізував) пшону, гречку та жито, яке було закуплено Київським комітетом для м. Києва в Переяславським та Золотоношським повітах, разом 180000 пудів.

Передаючи цю скаргу, уповноважений від Києва д. Баренгович каже, що взагалі „продовольствіє“ Києва знаходиться в тяжкій стані завдяки тим трудностям, які роблять уповноважені інших губерній.

Не ліпше стоїть справа з уповноваженими по закупці збіжжя в Саратовській губернії. У

„Новім Времені“ від 25. січня читаємо слідууючу цікаву замітку.

На засіданні загального зібрання по доставці збіжжя для Новоузенського повіта Саратовської губернії, член зібрання, д. Петров, кинув світло на діяльність уповноваженого від Саратовської губернії д. Гріма.

Д. Грім робить такі опити, каже докладчик, завдяки яким володарі великих млинів п.п. Рейнеке, Шмидт, Борель та ін. наживають мільйони. Д. Грім, наприклад, заявив Покровському комітетові, що він буде відбирати збіжжя в тих, хто його купує по вищій ціні. Ця заява примусила покупців вістановити покупку зерна, а тим часом д.д. Рейнеке, Шмидт, та Борель поїхали та скупили збіжжя по тайній ціні.

Ми маємо, закінчує д. Петров, своїх з руськими назвиськами людей, котрі самі дадуть раду з цією справою. Розуміється д. Петров має повне право обурювати ся на таку несправедливість. Чому це мають заробляти мільйони лише п.п. Шмидти, Гріми та ін., мусять також де що заробити п.п. Петрови, Іванови або Федорови, їх же більше. Треба, панове, і совість мати, „заробили“ пару мільйонів треба дати і другому щось перехватити. Час бачите, воєнний, горячий, мусять кожний погріти ся біля великого народного нещастя. Але причім тут руські або чужі фамілії? Чи може на „право краді та грабунку“, треба теж мати певний патріотичний патент в образі чистої російської фамілії, наприклад, Іванов? Гарно бути „Івановим“. Грабуй, кради й ніхто тобі слова не скаже. (ред.)

Воно впрочім так і виходить, лише другий раз якийнебудь чужинець, розуміється ся не патріот, вмішає в не своє діло та помішає виконати якомунебудь Іванову або Петрову його велике патріотичне діло.

Так було у Владивостоці.

Як подає часопись „Пріамур“ (В „Новім Времені“ від 25. січня) одна велика шанхайська фірма взяла підряд на поставку 200000 пар чобіт для російського інтенданства.

Помітаючи гарно, як приймають ся такі річі в російському інтенданстві, китайські купці дали чоботи з картонними підшвами, але комісія не захотіла їх прийняти.

Певно „некультурні“ Китайці не встані були охопити за один раз увесь той складний апарат, що зветь ся у нас „інтенданством“. Так, це набуває ся досвідом.

Китайці підмазали, де було потрібно, і комісія на другий раз чоботи прийняла.

Але несподівано в справу вмішується третя особа, непатріотичний чужинець, англійський конзуль, і пеусе цілу справу, перешкоджає зробити людям з чисто руськими назвиськами, в мундурах з блискучими гудзиками велике патріотичне діло: украсти пару мільйонів рублів, а бідних російських жовнірів одягти в чоботи з картонними підшвами.

Англійськ. конзуль повідомляє про це, і китайських купців заарештовують.

Але, як справедливо замічує далі „Новое Время“, для того, щоби „взяти“ треба дві сторони: одна, що дає, а друга, що бере.

Ті, що дали, арештовані, ну а ті, що взяли, чому вони на свободі?

Дивне питання. Так ті, що дали, Китайці, отже люди без руського назвиська, а ті, що взяли, мають безумовно високо патріотичні діпльоми Іванових, або Петрових. Іх не можливо... вони свої...

Ні, що некажіть, а діпльома треба мати на все, в Росії навіть і на казнокрадство (Ред.).

Не обійшло ся без допомоги зі сторони панів патріотів Іванових і в ділі з мясом.

В „Новому Времені“ читаємо слідууючу цікаву замітку.

В той час, коли в Європейській Росії почувасть ся гостра потреба в м'ясі, в Сибірі на Алтайській залізничній лежить 4. мільйони пудів його.

Перевезти м'ясо до Європи нема ніякої можливости, бо до цього потребується 100 потягів по 50 возів. Управа ж залізничної відмовляється ся приймати навіть дрібні грузи, для військової потреби.

Як доносить часопись „Сіб. Ж.“, що м'ясо, наколо не буде вивезене до половини лютого, то все буде зіпсоване, але нема ніякої надії, що м'ясо буде вивезене навіть і до травня. Мешканці Барнаула цим дуже занепокоєні, бо боять ся смеріду, а через це і хвороби.

Старі російські порядки не виводять ся. Зроблений 4 мільйонний запас м'яса, коштом великою жертвою зі сторони населення, а то зменшення молочарства і худоби в краю, пропадає даремно.

Державна російська організація лишає голонними армію, населення, а крім того нищить

остаточно селянство, економічне положення котрих і так гірке.

Та й правда, як тут вивозити м'ясо, коли треба подбати про кишені.

Це щось подібно на байку, але так воно є.

До робітничих команд.

Товаришам, котрі працюють по таборах вдасть ся діставати цивільні (дійсні) гроші. Застерігаємо всіх, котрі мають такі гроші або будуть мати, що є розпорядження воєнного міністерства, щоби командофірери строго слідили за тим, хто має цивільні гроші. Наколи хто небусть прийметь ся з такими грошми, то перше всього буде тяжко покараний, вдруге гроші будуть відібрані безповоротно. Радимо всім товаришам, котрі мають цивільні гроші, в їх власнім інтересі скорше збути ся таких грошей, вимінявши їх в таборі.

Як відомо всім, що з робітничих команд в секретаріат надсилають ся жертви на ріжні цілі. Секретаріат переглядає листи, записує від кого, скільки, на які цілі і передає жертву тій організації чи інституції, для котрої призначені жертвователем. Товаришів же, котрі прислали свої жертви, секретаріат повідомляє через таборову часопись, що їх гроші одержані й передані кудя належать, крім того секретаріат висилає посвідки (квіти) на гроші. Деякі з товаришів, котрим післані такі посвідки, не зрозуміли, що се є посвідки на ті гроші, котрі вже секретаріатом одержані і повертають нам назад посвідки, приложуючи ще раз стільки грошей, скільки прописано в посвідці. Секретаріат вважає за потрібне пояснити товаришам жертвователям, що посвідки висилають ся їм як доказ, що їх гроші одержані й пішли на ті цілі, на які призначив сам жертвователь.

Президія Генеральної Старшини висловлюючи від імени всіх організацій сердечну подяку всім тим товаришам Українцям, котрі зрозуміли велику вагу нашої громадської праці й своїми жертвами й співчуттєм підбадьорюють нас в нашій відвічальній діяльності, просить захувати ся на командах, як личить нащадкам славних дідів-козаків і прислухати ся до наших товариських порад. Сим ми здобудемо повагу до себе з боку німецького суспільства й співчуття нашим справедливим змаганням до самостійности.

За Генеральну Старшину голова Т—ий.

Лист полоненого Т. М-ка.

з робітничої команди.

Незвичайно гарне відношення німецького народу до полонених Українців, яке я зауважив пробуваючи на роботі, вимагають скласти найщирішу подяку і принести привіт цілій німецькій нації.

Такий нарід як Німці мусять жити, бо їх життє, їх розвиток, їх культура приносить користь цілому людству.

В знак мої приязни я із зароблених грошей від щирого серця жертвую на сиріт у Раштаті три марки. Хай діти великих батьків приймуть мій подарунок, і наймолоде покоління знає, що Українці є нарід, котрий співчуває недолі людській.

Унтер-офіцер Трохим Марченко,
ком. № 334.

РІЖНІ ВІСТІ.

УКРАЇНЦІ У ЦІСАРЯ.

„Politische Korrespondenz“ доносить, що минулого четверга були на приватній адієнції у Цісаря представники українського народу послі Юліан Романчук, віцепрезидент палати послів, і д-р Кость Левицький. Українську депутацію прийнято найласкавіше. Цісар інформував ся про національні потреби української людности в Галичині, признав льояльне становище української людности підчас теперішньої війни і підніс з окрема на підставі особистого досвіду героїську поставу українського легіону таї запевнив українських представників про свою симпатію і прихильність до українського народу.

РОСІЯ ВЕРТАЄТЬ СЯ ДО ПЕРВІСНОГО СТАНУ.

У „Новому Времені“ від 9. лютого читаємо: Світ Катеринбургської анархіальної школи

постановив плати за учениць брати замість грошей натурою.

За кожен ученицю батьки повинні принести 4 пуда пшеничної муки, 3 фун. горохової, 5 ф. просяної, 5 ф. гречаної, 5 ф. ясної, 10 ф. гороху, масла 5 ф., сметани 3 ф., сиру 5 ф., 25 яець, 5 пуд. бараболі, 5 ф. бураків, 6 ф. моркви і 8 ф. цибулі.

Совіт повідомив родичів, що тільки при платні натурою, можливо буде докінчити курс до кінця року. А також від цього залежить матеріальне положення їх дітей.

ІЗ РОСІЇ.

ЖІНКИ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ.

Після проекту міністерства юстиції жінки, котрі мають середню освіту, можуть займати в судах слідуєчі посади: секретарів в судових палатах, окружних судах, мирових з'їздів і т. д. А також мають право засідати в судах.

Помимо цих посад в судах, також мають право займати в усіх інституціях місця до 8. класи, причім користують ся всіма правами як і мушчини, за виключенням права на чини і ордену. Введення цього проекту в життя уважається необхідним як в найскорщій часі, тому питання буде розрішено на підставі 87 ст. держ. законів себто властю самого правительства.

СТРАШНИЙ ВИБУХ У ФРАНЦІЇ.

25. лютого. Часопись „Frankfurter Nachrichten“ пише: Після швейцарських вісток довідемо ся тепер посередною дорогою, що 2. лютого счинив ся у величезнім складі муніції в Реннах страшний вибух, який знищив 80.000 тон муніції, що були на складі. Крім цього впало жертвою сего вибуху 900 робітників—200 з них можна було видобути вже лише як трупів з під румованя.

Берлін, 25. лютого. Урядово оновіщуєть ся, що від початку війни Антанта утратила 4.357.500 тон в торговельних кораблях. З сего числа припадає на Англію 3.314.500 тон. Невтральних кораблів, зате що вони довозили вогневої недозволені товари, затоплено в сій війні 459 або 641000 тон, які містили сї кораблі.

Берлін, 26. лютого. (урядово). В ночі з 25. на 26. лютого вдало ся кільком німецьким торпедовцям підплисти аж в англійський канал, в який вливаєть ся Темза (річка над якою лежить Лондон. Прим. ред.). Тут стрінули вони англійських воєнних кораблів. В битві, яка счинила ся, примусили німецькі торпедовці англійських воєнних кораблів цофнути ся з каналу, тому що деякі з них були вшкоджені.

ВІЙНА.

На всіх фронтах спокій. Крім діяльності розвідочних частий нічого нового.

Війна цілком перенесла ся на море. Що дня приходять вісти о потопленні кораблів.

Такий спокій на фронтах віщує страшну боротьбу в скорім часі.

Хроніка таборового життя.

— Соціяльний семінар. 23. лютого від 7. години вечером в учительському бараці Соціяльна секція відбула свій семінар, на котрому тов. Б—зя виголосив реферат про партійну тактику.

В дікусії найгучнійше підняли голос прихильники кооперації. На їх думку референт зменшує значіння кооперації в боротьбі за добробут широких народних мас.

— Виклади. 24. лютого від 2. години по обіді в учительському бараці т. Б—зя мав виклад на тему „Національний рух“.

Передовсім були подані аргументи проти течії, яка національний рух трактує буржуазною видумкою. Тов. референт визнає національний рух нормальним і неминуючим явищем у теперішній суспільности і радить дбати о те, аби безпосередню участь у ньому брали широкі маси робочого люду. Аби для народу приніс цей рух користь, робітнича класа мусить окремо і виразно, рівнорядно з політичною і економічною боротьбою вести і національну боротьбу. Організований пролетаріат повинен мати свої національні хвилі. Повинен дбати о свої просвітно-національні товариства. Необхідно мати свою національну пресу, літературу.

Виклад торкав ся самого життя, розбирались питання, перед рішенням котрих стоїть тепер наш нарід. Тому розвинулась широка дікусія з численними запитам.

— Соціяльна секція. 25. лютого від 2. год. по обіді в учительському бараці Соціяльна секція відбула чергове своє загальне зібрання. Займали ся важними організаційними справами.

Ухвалено, щоби всі жертви, які надходять на імя секції, як від окремих людей, так і від організацій та інституцій, передавати в комітет, котрий утворив видавництво: „Цраця“.

— Національний семінар. 26. лютого від 7. години вечером в учительському бараці відбув ся національний семінар, на котрому т. Б—зя виголосив реферат на тему: „Парламентарні правила і форми засідань“.

Після читання ставляло ся багато запитів, на які т. референт подав вичерпуючі відповіді та пояснення.

ТЕАТЕР.

24. лютого від 7½. години вечером Драма-тичне товариство імени І. Тобілевича виставило: „Бондарівну“ історичну драму І. Тобілевича в 4. діях, 5. одмінах.

Вистава пройшла не так гарно, як могли би провести її тіж самі артистичні сили. Річ у тім, що протягом якогось часу наш таборовий театр усе розвивав ся. Артисти спеціалізували ся в ролях певного характеру. Це давало артистам в більшій чи меншій мірі натуральну гру, а в цій виставі могло дати якусь ступінь художественности.

Тепер се відкинено; ролі були роздані після якоїсь нової незрозумілої критерії і тому вийшло загальне пониження всеї гри.

Наприклад, коли тов. К—в. у ранішних виставах дуже сильно і гарно проводив свої ролі, то тепер він лише добре грав.

Т. І—ко через це теж вийшов лише не дуже зле.

Т. Р—му правда не можна вказати значних дефектів, але в ролі старости він був би непорівнюючи сильнішим.

Т. Ш—ко загримований був дуже невлучно.

За вихід т. М—ра не станемо говорити, сподіваючись, що такі виступи не повторять ся.

Ще деякі вихідні ролі були проведені так, що дефектів було більше чим гри.

Ціла вистава не мала в собі цілости. Завдяки цьому виграв лише т. Л—ко. Він, як завше, шаржирував, але показав деякі риси шинкаря-жиди дуже сильно і зробив гарне вражіння.

У грі т. Л—ка було багато щирости. Інші його слова безпосередно вражали публику.

На занадто довгі антракти конче потрібно звернути увагу, бо публика дуже виразно це зазначила.

Рибак.

Посмертна згадка.

Михайло Марковник, хлібороб із Тараці, губ. Київської, роджений 12. червня, 1892. р., жонатий на Вірі роду Мартиненковій, умер на туберкульозу в раштатському таборовім лазареті 23. лютого с. р., а похоронений при звичайній почесті 24. лютого с. р. на цвинтарі в Нідербіллі.

Вічна йому пам'ять!

КУПУЙТЕ

ПАМ'ЯТКОВУ КНИЖКУ Союзу Визволення України і
КАЛЕНДАР на 1917. рік.

НАША ТАБОРОВА КНИГАРНЯ ОДЕРЖАЛА ВЕЛИКУ СКІЛЬКІСТЬ ПРИМІРНИКІВ ЦЕЇ ДУЖЕ ГАРНОЇ КНИЖКИ.

Її варто мати кожному Українцеві. Недорога, але прегарна річ.

В ній містить ся багато творів з найкращої української літератури й ріжні статі по цьогочасним
ПИТАННЯМ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА **1** мар. **50** пф. БЕЗ ОПРАВИ, **2** мар. А В ОПРАВІ **2** мар.

Примірник містить у собі поверх 500 сторінок.